

Chela'h – L'origine de l'erreur des explorateurs

Source : Likouté Si'hot volume 23, première Si'ha sur Chela'h

<p>Notre Paracha raconte l'épisode de l'envoi des explorateurs par Moché</p>	<h1>1</h1>
<p>שלח יג, א: וידבר ה' אל משה לאמר: שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל... וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה. רש"י: שלח-לך. לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה - שלח. Chela'h 13, 1 : D.ieu dit à Moché : « Envoie toi-même des hommes pour explorer le pays de Canaan, que Je destine aux enfants d'Israël... ». Et Moché les envoya du désert de Paran, selon la parole de D.ieu : c'étaient tous des personnages considérables parmi les enfants d'Israël. Rachi : Envoie toi-même. À ton gré. Moi, Je ne te l'ordonne pas. Si tu veux, envoie-les !</p>	<p>Moché envoie les explorateurs « à son gré ».</p>
<p>Question : Peut-on dire que Moché les envoya contre la Volonté Divine ?!</p>	<h1>2</h1>
<p>בהעלותך יב, ז: עבדי משה: בכל ביתי נאמן הוא. Beha'alote'ha 12, 7 : Moché Mon serviteur : de toute Ma maison c'est le [plus] dévoué. רש"י שלח יג, ג: על-פי ה'. ברשותו, שלא עכב על ידו. כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו. Rachi Chela'h 13, 3 : Selon la parole de D.ieu. Avec Son consentement, car Il n'y a pas mis obstacle. Tous des personnages (Anachim). Chaque fois que le texte emploie le mot <i>Anachim</i>, c'est pour souligner la considération dont ils sont l'objet. Et à ce moment-là, [les explorateurs] étaient irréprochables. רמב"ן שלח יג, ב: ישראל אמרו, כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה, ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים... כי הכתוב לא יסמך בכל מעשיו על הנס, אבל יצוה בנלחמים להחליץ ולהשמר ולארכב. Na'hmanide Chela'h 13, 2 : Le peuple juif émit la volonté - comme tout peuple s'appêtant à combattre un pays étranger, d'envoyer des éclaireurs, afin de connaître les routes et l'accès aux villes. Car [D.ieu] ne désire pas que l'on compte sans-cesse sur des miracles : les combattants doivent s'avancer, se protéger et piéger. לקוטי שיחות: (א) מדוע תלה זאת הקב"ה בדעתו של משה, ולא צוה על כך מלכתחלה? (ב) כיצד יתכן, שחל במרגלים שנוי קיצוני כל כך, שלא זו בלבד שלא בצעו כראוי את שליחותם, אלא הם גרמו "בכנה לדורות"? Likouté Si'hot : (A) Pourquoi D.ieu fit-Il dépendre cette mission du gré de Moché, au lieu de l'ordonner directement ? (B) Comment est-il possible qu'un changement si radical se soit opéré chez les explorateurs, au point qu'ils n'ont pas seulement échoué dans leur mission, mais ils ont induit « des lamentations pour l'avenir » ?</p>	<p>D.ieu accepta le fait que Moché envoie des explorateurs pour préparer le terrain. Mais pourquoi ne l'ordonne-t-Il pas ? Comment ont-ils pu dévier si gravement ?</p>
<p>Développement : De quoi était composée leur mission d'exploration ?</p>	<h1>3</h1>
<p>RECOLTE D'INFORMATIONS POUR FACILITER LA CONQUETE שלח יג, יח: וראיתם את הארץ, מה הוא; ואת-העם, הישב עליה; החזק הוא הרפה? המעט הוא אם רב?... ומה הערים אשר הוא יושב בהנה: הבמחנים אם במבצרים? Chela'h 13, 18 : Vous observerez l'aspect de ce pays et le peuple qui l'occupe : est-il robuste ou faible ? Sont-ils peu nombreux ou considérables ?... Ont-ils des villes ouvertes ou des forteresses ? RECOLTE D'INFORMATIONS CONCERNANT LE PAYS LUI-MEME שלח יג, יט: ומה הארץ אשר הוא יושב בה: הטובה הוא אם-רעה?... ומה הארץ: השמנה הוא אם רזה?.. והתחזקתם, ולקחתם מפרי הארץ. Chela'h 13, 19 : Le pays : est-il bon ou mauvais ? Quant [à la qualité du] sol : est-il gras ou maigre ? Vous-renforcerez et emporterez quelques-uns des fruits du pays. רמב"ן: טעם "והתחזקתם ולקחתם" - שלא יפחדו בלקחם מפרי הארץ פן יכירו בהם שהם מרגלים... [ויעשו זאת] כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כוח לעלות שם בשמחה. Na'hmanide : [Moché leur précisa] « vous-vous renforcerez et emporterez », afin qu'ils ne craignent pas en prenant les fruits, de se faire ainsi démasquer en tant qu'explorateurs. [Le but de ces fruits est] afin qu'ils racontent ainsi au peuple, qui se réjouira, et retrouvera ses forces pour monter joyeusement en terre d'Israël. לקוטי שיחות: אמנם אינה דומה ראית [הפרות] לשמיעה, אך האם הדבר הכרחי עד כדי סכנוי תיי המרגלים?! Likouté Si'hot : Certes, « la vue (des fruits) n'est pas comparable à l'ouïe », cependant, était-ce indispensable au point de mettre en danger la vie des explorateurs ?!</p>	<p>Le double but de leur mission : Faciliter la conquête et en apprendre plus sur cette terre (en rapportant aussi des fruits). Etait-ce autant nécessaire de prendre le risque d'être démasqués, pour « apporter des fruits » ?!</p>

Réponse : Le but était qu'ils comprennent l'importance de la terre d'Israël

4

משפטים כד, ז: ויאמרו [ישראל] כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע.

Michpatim 24, 7 : [Israël] dirent : « tout ce que D.ieu a dit, nous ferons et (puis) nous comprendrons ».

לקוטי שיחות: אין די ב"נעשה" בלבד, אלא הכרחי, לאחר נעשה, גם "ונשמע" (מלשון הבנה). וכך גם בקשר לכניסה לארץ ישראל: "...ה' רוצה שישארל יוכחו בטובת ארץ ישראל גם בשכלם שלחם. ולפיכך הורה משה להביא מפרי הארץ, כדי שרצונם של ישראל להכנס לארץ ישראל לא יהא רק משום שכך צוה הקב"ה... וזו היתה גם הכונה בחלק הראשון של שליחותם: כדי שישארל יוכחו לדעת בשכלם ש"יכל נוכל לה" - לכבשה.

Likouté Si'hot : L'action (« nous ferons ») ne suffit pas. Elle doit être suivie d'une démarche intellectuelle (« nous comprendrons »). Ce principe s'applique aussi à l'entrée en terre d'Israël : D.ieu voulait qu'Israël perçoivent les qualités de cette terre par eux-mêmes. C'est pourquoi Moché insista pour que l'on amène des fruits d'Israël : afin que la volonté des Juifs de s'y installer ne soit pas seulement « parce que D.ieu l'ordonna ». Cela était également le but de la première partie de leur mission : prouver logiquement à Israël la faisabilité de cette conquête.

C'EST POURQUOI D.IEU N'ORDONNE PAS L'ENVOI DES EXPLORATEURS...

לקוטי שיחות: כיון שמטרת שליחת המרגלים היא לעורר בישארל את ה"נשמע" לגבי כניסתם לארץ, לפיכך גם השליחה עצמה היא באופן של "לדעתך" - שעושים זאת גם משום שכך מתקבל לפי ההבנה.

Likouté Si'hot : La mission des explorateurs ayant pour but d'induire chez les Juifs une volonté intellectuelle d'entrer en Israël, cette mission devait donc être fondée sur l'appréciation logique du plein gré de Moché.

Le but de D.ieu : que le peuple juif comprenne, par lui-même, les qualités de cette terre. C'est pourquoi, Il ne voulait pas ordonner cette mission à Moché.

Cela explique comment les explorateurs ont pu se tromper aussi fortement

5

רמב"ן שם: [המרגלים היו] צריכין להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה הטאתם כשאמרו לו "אפס כי עז העם והערים בצורות גדולות", וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם? בכל זה אמרו אמת והשיבו על מה שצוהו.

Na'hmanide ibid. : Les explorateurs se devaient de répondre aux questions qui leur étaient demandées. Quelle était donc leur faute en rapportant « la puissance du peuple qui habite ce pays et la fortification de ses villes » ? Les avait-on envoyés afin qu'ils fassent un rapport mensonger ?! Leur rapport était tout-à-fait véridique !

לקוטי שיחות: המרגלים קימו, לדעתם, את השליחות שלשמה נשלחו. אך טעותם היתה בכך שהוסיפו את המסקנה "לא נוכל לעלות": משה רבנו כלל לא שאדם מלכתחלה אם יכולים לכבש את הארץ אם לאו. הוא שלחם רק כדי לאתר כיצד קל יותר לכבשה... ואין זה רק תוספת לשליחותם, אלא יותר מכך, זהו ההפך משליחותם.

Likouté Si'hot : Les explorateurs avaient, de leur point de vue, accompli la mission qui leur avait été assignée. Leur erreur résidait cependant dans le fait qu'ils rajoutèrent la conclusion : « nous ne pourrons pas monter », car Moché ne leur a jamais demandé s'il était possible ou non de le faire. Il les chargea de chercher comment on pouvait conquérir la terre. Cette affirmation n'est pas seulement de trop, elle va à l'encontre de leur mission.

Les explorateurs firent un parfait rapport logique. Cependant, ils en tirèrent une conclusion, qu'ils trouvaient logique, mais qui allait à l'encontre de leur mission !

Enseignement : Comment éviter ce genre d'erreurs dans notre « mission » ?

6

לקוטי שיחות: יהודי צריך לדעת, שגם בהיותו שקוע בעבודה בהבנה שכלית - עליו תמיד לזכר שהוא שלוחו של משה - אין הוא מבצע את מעשיו משום שכך מובן לו, אלא משום שהוא רצון העליון. והסתכלות זו מבטיחה שהמחשבה תהיה מחשבה אמיתית ויגיעו למסקנה אמיתית. מהותו של השכל היא למצא את הרעיון כפי שהוא לאמתתו. צריך לבטל את כל הנטיות העצמיות וכדומה, ולהתרכז בהתמסרות אל הדבר שאותו רוצים להבין.

Likouté Si'hot : Un Juif doit savoir, que lorsque son service divin se fonde sur une démarche intellectuelle, il ne doit cependant pas oublier qu'il est l'émissaire de Moché et qu'il n'agit pas parce que sa logique l'implique, mais parce que telle est la volonté de D.ieu. Cette approche assure que la réflexion et la conclusion seront authentiques. La tâche de l'intellect est de trouver le véritable sens des choses. Il faut pour cela faire abstraction de ses propres tendances et ne tenir compte que de ce qui est soumis à l'analyse de notre logique.

C'EST LA RAISON QUE LA TORAH AVANCE POUR INTERDIRE LA CORRUPTION

שופטים טז, יט: ולא תקח שחד, כי השחד יעור יעיני חכמים ויסלף דברי צדיקים.

Choftim 16, 19 : N'accepte aucune corruption, car elle aveugle les yeux des Sages et fausse la parole des Justes.

Pour que la démarche intellectuelle soit authentique sans être altérée par les intérêts personnels - un Juif ne doit pas oublier qu'il est l'émissaire de Moché pour accomplir la Volonté Divine.

L'origine de leur erreur : ils manquaient de soumission à Moché

7

לקוטי שיחות: משום ש"חשו" את מציאותם העצמית, הפילה עליהם ראית "הנפילים בני ענק" פחד... אך כאשר יהודי זוכר שהוא שליח - "שלח" - ששלוחו של אדם כמותו, הרי לשליח אין מציאות עצמית, אלא כל מציאותו היא המציאות של המשלח... אז נשארים קשורים למשה רבנו, למדת האמת... ומבצעים השליחות בשלמות.

Likouté Si'hot : C'est parce qu'ils ont mêlé leur ego, que la vue des géants les effraya... Lorsqu'un Juif se souvient qu'il est un émissaire, formant un seul corps avec celui qui l'envoie - l'émissaire n'a plus d'existence propre. Il reste alors attaché à Moché, à l'Attribut de la Vérité... et accomplit la mission avec perfection.

Les explorateurs n'étaient pas assez attachés à Moché, portant l'Attribut de la Vérité.